

Bulgaristan Cumhuriyeti

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Nedelcho BERONOV'un Tebliği

Saygıdeğer Anayasa Mahkemesi Başkanı Tuğcu Hanım,

Saygıdeğer Hanımefendiler ve Beyefendiler,

Bulgaristan Anayasa Mahkemesi adına, Anayasa Mahkemesinin 44. kuruluş yıldönümü dolayısıyla yaptığınız bu toplantınıza katılmaktan ötürü mutluluk duyuyor, sizleri saygıyla selamlıyor ve çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Temel görevi Anayasanın üstünlüğünü sağlamak olan Bulgaristan Anayasa Mahkemesinin kurulması, tarihi şartlardan dolayı, geçen yüzyılın 90'lı yıllarından sonra yaşanan demokratik değişimlerin ardından, ancak 1991 yılında mümkün olmuştur.

Bulgaristan Anayasa Mahkemesi 12 yargıçtan oluşmaktadır. Bunların üçte biri Parlamento, üçte biri Cumhurbaşkanı ve son üçte biri Danıştay ve Yargıtay ortak kurulları tarafından seçilmektedir. Yargıçların görev süresi dokuz yıldır ve bu göreve tekrar seçilemezler. Mahkeme oluşumu her üç yılda bir kısmen yenilenmektedir. Süresi biten dört yargıcın yerine yeni yargıçlar atanır. Bu şekilde, kota ve dönüşüm Mahkeme'nin bağımsızlığını sağlamakta ve uyumlu kurumsal yenilenmeyi sağlamaktadır.

Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri, Bulgaristan'ın 1991 Anayasası tarafından belirlenmiştir. Esas görevi, başvuruları değerlendirmek, kamu kurumlarının eylemlerinin Anayasa'ya uygunluğunu ve Meclis veya Cumhurbaşkanı tarafından kabul edilen yasal düzenlemelerin anayasallığını denetlemektir. Bulgaristan Anayasa Mahkemesi'ne özgü bir husus ise Anayasayı yorumlayan tek kurum olmasıdır. Bu tür bir ayrıcalık az sayıda ülke anayasa mahkemesine tanınmıştır. Bu ayrıcalık ülkemizde geniş şekilde kullanılmakta ve önleyici rol oynamaktadır. Anayasa'nın uygulanmasında norm çerçeveleri sağlamaktadır. Anayasa Mahkemesi, ayrıca yetkilerin sınır-

landırılması ve merkezi devlet kurumlarının birbirleriyle ve yerel yönetimlerle ilişkilerini denetlemektedir. Ayrıca kanunların uluslararası hukuka ve taraf olunan sözleşmelere uygunluğunu denetlemektedir.

Kararları nihai olan Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve parlamenterlerin vatan hainliği suçuyla yargılanmasına karar verebilmektedir.

Seçimlerde ise, Mahkeme'nin rolü sınırlıdır. Anayasa Mahkemesi, yapılan seçimin yasaya uygunluğunu denetlemektedir ve Anayasa Mahkemesi'nin kararı sadece Seçim Kanunu'na ne derece uyulduğuna dairdir. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi'ne Seçim Kanunu'na uyulup uyulmadığına dair başvuruyu bir parti lideri veya parti adayı yapamaz. Böyle bir konuda ancak belli kurumlar - partiler ya da adaylar ya da bunları destekleyen kuruluşlar bu kurumlardan birini harekete geçmek konusunda ikna etmeye çalışabilirler — sorumlulukları düzeyinde başvuruda bulunabilirler; Cumhurbaşkanı, Parlamento'nun beşte biri, Bakanlar Kurulu, başsavcı veya üst düzey mahkemeler bu kaniya vardıklarında Anayasa Mahkemesi'ne seçim ihlalinin dolayısı ile başvuru yapabilmektedir. Dolayısıyla seçimlerle ilgili, Avrupa Anayasası Taslağı'nın beşinci maddesinde ifade edilen genel ve tek dereceli seçim hakkı, serbest seçim, gizli oylama ve halkoyu burada asıl önemi haizdir.

Bulgaristan Anayasası ve yasal çerçeveler seçim konusunda 1880'den beri düzenlemeler yapmaktadır. Bu dönemde ülkemiz çok seçim çevreli çoğunluk modelini uygulamıştır. 1910-12 yılları arasında Bulgaristan ilk nispi seçim sistemini kuran ülkeler arasına girmiştir. Bu sistem kuruluşundan 1934 yılında askeri darbenin yapıp da siyasi partilerin kapatılmasına kadar kullanılmıştır. Kırklı yılların ortasından beri, diğer totaliter rejimlerde olduğu gibi seçime tek aday, iktidar partisinin adayı olarak giriyor ve ezici bir oyla kazanıyordu.

Sovyetlerin dağılmasından sonra, 1990 yılında Bulgaristan'da Büyük Millet Meclisi seçimleri karışık bir sisteme göre yapıldı.

Ekim 1991 yılında Parlamento seçimleri nispi sisteme göre yapıldı. Bundan sonraki dönemde aynı sisteme dayalı Parlamento seçimleri 1994, 1997 ve 2001 yıllarında, ayrıca 2005 yıllarında yapıldı, dolayısıyla 1990 yılına kadar Bulgaristan tarihinde Karma Seçim Sistemi'ne benzer bir sistem uygulanmıyordu. 1991'de çıkış yolu olarak kullanılan seçim sistemi içinse "birbirinden bağımsız fakat tek bir karmaşık sistemin genel çerçevesinde bulunan iki sistemin denemesi" diyebiliriz. Bu sistem değişikliği 1990 yılında herkes tarafından desteklenmedi.

Çoğunluk ve nispi unsurların karması mekanik bir yapıdadır. İki prensip de sisteme eşit ve aynı şekilde konulmuştur. Yüksek Halk Meclisi, 400 milletvekilinden oluşuyordu, bunlardan 200 aday çoğunluk prensibine göre ve 200'ü nispi seçim sistemine göre yani çok mandalı seçim bölgelerindeki parti listelerine göre seçilmiştir.

Bu karışık seçim sistemi 1990 yılındaki duruma çok uygun olmakla birlikte Bulgaristan Cumhuriyeti'ndeki demokratik süreçlerin gelişmesine de hizmet etti.

İlginiz için teşekkür ederim.